

Warszawa, 18 stycznia 2017 r.

KRD.RPD.3.2017.1.

**Opinia prawna
w przedmiocie
zmiany uczelni
i zwrotu kosztów związanych z uczestnictwem konferencji**

I. Stan faktyczny

W grudniu 2016 r. pytający Y, mający 36 lat, uczestnik II roku studiów doktoranckich na Wydziale Z Uniwersytetu X złożył do kierownika studiów doktoranckich na tym Wydziale wniosek o wykreślenie go z listy studentów oraz wydanie kserokopii dokumentu ukazującego wyniki pytającego uzyskane w trakcie postępowania rekrutacyjnego. W tym samym miesiącu pytający złożył również wniosek do swojego dotychczasowego opiekuna naukowego o opinię dotyczącą postępu realizacji pracy doktorskiej. Dokumenty takie są wymagane przez uczelnię, na której pytający chce kontynuować studia doktoranckie. W przeciągu miesiąca pytający nie uzyskał odpowiedzi na postawione pytania, a kierownik studiów doktoranckich jedynie w nieoficjalnej rozmowie zadał pytanie pytającemu, dlaczego chce kontynuować studia doktoranckie na innej uczelni, przy czym pytający wskazał, że nie jest zobowiązany do udzielania takich informacji.

Wcześniej pytający był także czynnym uczestnikiem konferencji. Opiekun naukowy poinformował go, że nie musi składać wniosku o dofinansowanie wyjazdu, jako że koszty uczestnictwa w konferencji zostaną pokryte z funduszy Katedry, w której pytający był doktorantem. Ostatecznie Katedra nie pokryła kosztów uczestnictwa pytającego. Jednocześnie pytający wskazuje, że posiada kartę uczestnictwa podpisaną przez byłego opiekuna naukowego wraz z fakturą.

W związku z powyższym pytający zwraca się o udzielenie następujących informacji:

1. Czy po wykreśleniu z listy doktorantów pytający jest zobowiązany zwrócić legitymację doktoranta?
2. Czy były opiekun naukowy może ponieść odpowiedzialność za niesporządzenie opinii dotyczącej postępu realizacji pracy doktorskiej?
3. Czy możliwe jest prawne wyegzekwowanie wydania kserokopii dokumentu ukazującego wyniki pytającego uzyskane w trakcie postępowania rekrutacyjnego?
4. Czy możliwe jest jeszcze uzyskanie zwrotu kosztów czynnego uczestnictwa w konferencji?

II. Podstawa prawna

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) – dalej jako Konstytucja RP.
2. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.) – dalej jako k.p.a.
3. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1842) – dalej jako p.sz.w.
4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz. U. z 2016 r., poz. 558) dalej jako rozporządzenie.
5. Uchwała nr A Senatu Uniwersytetu X z dnia xxx r. w sprawie zmiany Uchwały nr B z dnia aaa r. Senatu W z późn. zm. w sprawie uchwalenia Regulaminu Studiów Doktoranckich - dalej jako Regulamin X (dotyczy to załącznika do uchwały którym jest regulamin).
6. Zarządzenie nr B Rektora Uniwersytetu X z dnia uuu r. w sprawie udzielania zgody oraz rozliczania wyjazdów krajowych i zagranicznych studentów i doktorantów Uniwersytetu X - dalej jako zarządzenie.

III. Analiza prawna

Ad. 1. Obowiązek oddania legitymacji

Wydanie legitymacji doktoranckiej zostało przez ustawodawcę uznane za element warunków i trybu organizowania, prowadzenia i odbywania studiów doktoranckich, które w oparciu o art. 201 ust. 1 p.sz.w. zostało przekazane do uregulowania ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego. I tak, wyraźną podstawę do wręczenia doktorantowi legitymacji doktoranta jest § 17 ust. 1 rozporządzenia. Dalej, w § 17 ust. 4 rozporządzenia, wskazano, iż ważność tej legitymacji potwierdza się co rok poprzez aktualizację danych w systemie elektronicznym oraz naklejenie kolejnego hologramu. **Oznacza to, że legitymacja doktoranta jest dokumentem poświadczającym posiadanie statusu doktoranta, a w związku z faktem, że utrzymanie tego statusu, wiąże się z wypełnianiem obowiązków i nie jest trwałe, zaświadczenie to wymaga regularnej weryfikacji.**

W przepisach rozporządzenia nie ma wyraźnej podstawy prawnej, która nakładałaby obowiązek zwrócenia legitymacji po utracie statusu doktoranta, jak ma to miejsce w analogicznych przepisach dot. legitymacji studenckiej. Jednocześnie, w zakresie nieobjętym art. 201 ust. 1 p.sz.w. i innymi przepisami powszechnie obowiązującymi, na podstawie art. 196 ust. 6 p.sz.w. organizacja studiów doktoranckich jest normowana przez senat uczelni w drodze regulaminu studiów doktoranckich. W związku z tym regulamin taki może zawierać również szczegółowe normy dot. wydania i odbioru legitymacji doktoranta. I tak § 12 ust. 2 Regulaminu X potwierdza, że doktorant otrzymuje legitymację doktoranta, ale jednocześnie § 12 ust. 3 Regulaminu X wyraźnie wskazuje, że

legitymacja doktoranta podlega zwrotowi z dniem ukończenia studiów doktoranckich lub skreślenia z listy doktorantów. **A zatem ukończenie studiów doktoranckich przez pytającego, jak i skreślenie go z listy doktorantów, jest równoznaczne ze zobowiązaniem go do oddania legitymacji doktoranta.**

Ad. 2. Odpowiedzialność opiekuna naukowego za niesporządzenie opinii

Na początku należy wskazać, że instytucja opiekuna naukowego nie została szeroko uregulowana w aktach powszechnie obowiązujących. Wiadomym jest, że zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia jednostka organizacyjna uczelni (w tym przypadku Wydział Z Uniwersytetu X) jest zobowiązany do zapewnienia doktorantowi przez cały okres studiów doktoranckich opieki naukowej i wsparcia w samodzielnej pracy badawczej albo artystycznej, którą sprawuje opiekun naukowy.

Uszczegółowienie obowiązków opiekuna naukowego należy do uczelni, co zazwyczaj wiąże się z treścią wspomnianego wyżej art. 196 ust. 6 p.sz.w., a zatem materia taka jest normowana w regulaminie studiów doktoranckich. I tak, w związku z § 18 ust. 2 Regulaminu X, opiekun naukowy jest traktowany na X jako odpowiednia instytucja, na którą pracowników naukowych, spełniających kryteria z § 9 ust. 2 rozporządzenia i § 18 ust. 1 Regulaminu X, powołuje Dziekan. Dalej w § 18 ust. 3 i 5 Regulaminu X wskazano obowiązki opiekuna naukowego, wśród których można wskazać także nadzorowanie postępów w pracy naukowo-badawczej (§ 18 ust. 5 pkt 3 Regulaminu X). Wydaje się jednak, że nadzór ten wiąże się z realizacją przez doktoranta obowiązków, w tym także obowiązku prowadzenia badań naukowych i przedstawiania sprawozdań z ich przebiegu, o którym mowa w § 21 ust. 1 pkt 2 Regulaminu X. **A zatem następuje ścisła korelacja między obowiązkiem sprawowania nadzoru nad doktorantem przez opiekuna naukowego i wykonywaniem przez doktoranta obowiązków względem uczelni. Relacja ta wygasa jednocześnie wraz z ukończeniem studiów doktoranckich lub wykreśleniem z listy doktorantów.** Z przedstawionego przez pytającego stanu faktycznego nie wynika, aby był on już skreślony z listy doktorantów, lecz jednocześnie wiadomym jest dla wszystkich stron, iż nie wyraża on woli kontynuowania studiów doktoranckich na Wydziale Z Uniwersytetu X), a procedura administracyjna w przedmiocie wykreślenia go z listy doktorantów została wszczęta. Oznacza to, co przyznaje sam pytający, że opinia taka nie stanowiłaby przedmiotu realizacji obowiązków doktoranta. **Nie można jednocześnie uznać, aby po stronie opiekuna naukowego istniał jakikolwiek obowiązek związany z realizacją wymogów formalnych rekrutacji na studia doktoranckie, a zatem nie ma on również obowiązku wystawiania opinii o postępie realizacji pracy doktorskiej, która nie służyłaby nadzorowi nad realizacją obowiązków doktoranta w dotychczasowej uczelni.**

Na marginesie warto wskazać, że nie ma również wyraźnej podstawy prawnej w ustawach i rozporządzeniach do uznania, że przedstawienie opinii o postępie realizacji pracy doktorskiej jest wymogiem formalnym przyjęcia na studia doktoranckie. Warunki i tryb rekrutacji, zgodnie z art. 196 ust. 2 p.sz.w., są określane przez senat uczelni i obowiązują tylko organy uczelni. A zatem nauczyciel

akademicki X nie może być zobowiązany do realizacji zadania w oparciu o jakikolwiek akt sprawy organów innej uczelni (w powyższym stanie faktycznym uczelni, na której pytający chce rozpocząć studia doktoranckie). Ponadto warto zweryfikować, czy w oparciu o przepisy uchwały senatu właściwej uczelni, nieokazanie stosownej opinii, może rzeczywiście mieć istotny wpływ na nieprzyjęcie pytającego na studia doktoranckie.

Również na marginesie warto wskazać, że trudno jest mówić o jednoznacznie uregulowanej odpowiedzialności nauczyciela akademickiego za naruszenie obowiązków opiekuna naukowego. Główne obowiązki pracowników uczelni (w tym nauczycieli akademickich) są określone w art. 111 p.sz.w. Z systematyki tego przepisu wynika, że głównym zadaniem nauczycieli akademickich jest kształcenie i wychowywanie studentów oraz prowadzenie badań naukowych i uczestniczenie w pracach organizacyjnych uczelni, a wobec pracowników posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego także kształcenie kadry naukowej. Zadania wynikające z pełnienia funkcji opiekuna naukowego jest jednym z aspektów wypełniania tych obowiązków. Oznacza to, że choć nauczyciele akademicy podlegają odpowiedzialności wynikającej ze stosunku pracy, a także odpowiedzialności dyscyplinarnej, to samo naruszenie obowiązków przez pracownika w zakresie pełnienia funkcji opiekuna naukowego doktoranta, może być uznane za zbyt mało znaczące w stosunku do całej pracy wykonywanej przez tego pracownika. Wydaje się, że świadczy o tym m.in. § 18 ust. 7 Regulaminu X, który zawiera specjalną sankcję zawieszenia nauczyciela akademickiego przez Dziekana w pełnieniu funkcji opiekuna naukowego na okres do 4 lat, za niewywiązywanie się z obowiązków opiekuna naukowego, co pozwala im jednocześnie dalej pełnić pozostałe funkcje związane z wypełnianiem obowiązków, o których mowa w art. 111 p.sz.w.

Ad. 3. Egzekwowanie wydania kserokopii dokumentu ukazującego wyniki z postępowania rekrutacyjnego

Na początku należy wskazać, iż prawo nie wyodrębnia żadnego dokumentu, który zaświadczałby o wynikach osiągniętych przez doktoranta w trakcie postępowania rekrutacyjnego. W oparciu o art. 196 ust. 3 p.sz.w. w sprawach przyjęcia na studia doktoranckie powołane do tego komisje rekrutacyjne wydają decyzje administracyjne. W art. 207 ust. 1 p.sz.w. wprost unormowano, że w zakresie nieuregulowanym w przepisach p.sz.w., do tych decyzji stosuje się odpowiednio przepisy k.p.a. Oznacza to m.in., że decyzja taka musi czynić zadość wymogom formalnym decyzji administracyjnej z art. 107 § 1 k.p.a., a zatem zawierać m.in. uzasadnienie prawne i faktyczne. Jednocześnie, biorąc pod uwagę, iż wydanie decyzji o przyjęciu na studia doktoranckie, jest uwzględnieniem wniosku w całości, komisje te często korzystają z możliwości odstąpienia od uzasadnienia decyzji o przyjęciu w trybie art. 107 § 6 k.p.a. **Oznacza to, że informacja o liczbie przyznanych punktów w toku postępowania rekrutacyjnego zazwyczaj znajduje się będzie w uzasadnieniu decyzji administracyjnej rozstrzygającej o przyjęciu na studia, przy czym z racji na treść art. 107 § 6 k.p.a. w zw. z art. 207 ust. 1 p.sz.w. może ono znajdować się jedynie w**

decyzjach o odmowie przyjęcia na studia doktoranckie. Oczywiście przepisy wewnętrzna uczelni, ustanowione w oparciu o art. 196 ust. 2 p.sz.w, mogą stanowić także o innych formach przekazywania informacji o liczbie zdobytych punktów. **A zatem przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie wyznaczają żadnego szczególnego postępowania, które pozwalałoby wyegzekwować wydanie przez uczelnię dokumentu poświadczającego ilość punktów uzyskanych w toku postępowania rekrutacyjnego, jako że żaden organ uczelni nie ma w ogóle obowiązku sporządzać go.** Zresztą przepisy wewnętrzne X również takiego obowiązku nie zawierają.

Dokument, o którym pisze pytający, można spróbować jednak potraktować jako zaświadczenie o spełnieniu przez pytającego określonych wymogów do przyjęcia go na studia doktoranckie. Przede wszystkim należy wskazać, że w oparciu o art. 70 ust. 4 Konstytucji RP władze publiczne mają obowiązek zapewnić obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia, co jest gwarancją prawa do nauki z art. 70 ust. 1 Konstytucji RP, obejmuje również edukację na uczelniach wyższych, i oznacza jednocześnie, że organizacja studiów doktoranckich stanowi realizację zadania publicznego. A zatem w zakresie organizacji studiów, w tym studiów doktoranckich, uczelnie pełnią funkcję organów administracji publicznej. Oznacza to, że uczelnia wyższa jest m.in. zobowiązana do wydawania zaświadczeń w trybie art. 217-220 k.p.a. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 217 § 2 pkt 2 k.p.a. organ administracji publicznej wydaje zaświadczenie m.in., jeżeli osoba ubiega się o zaświadczenie ze względu na swój interes prawny w urzędowym potwierdzeniu określonych faktów lub stanu prawnego. Interes prawny, o którym mowa w tym przepisie, należy rozumieć jako interes osobisty chroniony przez prawo¹. **Oznacza to, że w niniejszym stanie faktycznym pytający winien wykazać, że uzyskanie przez niego informacji o liczbie punktów uzyskanych w toku postępowania rekrutacyjnego jest konieczne do możliwości rzeczywistego ubiegania się o przyjęcie na studia doktoranckie na innej uczelni.** Jeżeli pytający powyższe udowodni, na podstawie art. 217 § 3 k.p.a. uczelnia winna mu wydać zaświadczenie niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że w oparciu o art. 218 § 1 k.p.a., ubieganie się o wydanie zaświadczenia na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 k.p.a. jest ograniczone także w tym zakresie, że organ ma obowiązek wydać to zaświadczenie, jeżeli potwierdzenie faktów lub stanu prawnego wynika z danych znajdujących się w jej posiadaniu. **A zatem może nastąpić sytuacja, że uczelnia nie wyda pytającemu stosownego zaświadczenia, jeżeli w toku postępowania rekrutacyjnego nie został on stworzony albo nie został zachowany do dnia dzisiejszego.** Niezależnie od tego, rozstrzygnięcie w tej sprawie nastąpi, w oparciu o art. 219 k.p.a., w drodze postanowienia, na które pytający może złożyć zażalenie. Wskazać należy również, że organ uczelni, który jest odpowiedni do wydania takiego dokumentu, to najprawdopodobniej organ

¹ A. Janczewski, *Interes prawny*, Encyklopedia Gazety Prawnej, <http://www.gazetaprawna.pl/encyklopedia/prawo,hasla,335817,interes-prawny.html>, dostęp: 13 stycznia 2017 r.

prowadzący postępowanie rekrutacyjne, a więc uczelniana komisja rekrutacyjna i to do niej najlepiej złożyć wniosek. **Jednocześnie podkreślenia wymaga, że powyższy wywód w przedmiocie próby dochodzenia wydania dokumentu ukazującego wyniki z postępowania rekrutacyjnego w trybie art. 217-220 k.p.a. stanowi jedynie propozycję interpretacji przepisów, który może pomóc pytającemu w uzyskaniu tego dokumentu, ale jednocześnie uczelnia może nie podzielić powyższej interpretacji tych przepisów.**

Ponadto na marginesie warto wskazać, że rozporządzenie przewiduje inny dokument, który pokazuje przebieg studiów doktoranckich, która ich nie ukończyła (została skreślona z listy doktorantów przed ich ukończeniem). **W § 11 rozporządzenia unormowano bowiem, że na wniosek osoby, która nie ukończyła studiów doktoranckich, uczelnia wydaje zaświadczenie o przebiegu studiów doktoranckich.** Wydaje się, że dokument taki może zawierać informacje istotne dla właściwego przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego na innej uczelni.

Ad. 4. Zwrot kosztów udziału w konferencji

Zwrot kosztów m.in. uczestnictwa w konferencji przez studentów i doktorantów X został unormowany w zarządzeniu. Najważniejszymi postanowieniami tego zarządzenia jest, że uzyskanie zwrotu kosztów jest powiązane z uzyskaniem zgody na wyjazd po tym, jak student bądź doktorat złoży wniosek o wyrażenie zgody na wyjazd. Zgody udziela odpowiedni prorektor (§ 2 ust. 5 zarządzenia) Wniosek taki winien być złożony najpóźniej w terminie 14 dni przed wyjazdem (§ 2 ust. 1 zarządzenia), a rozliczenie wyjazdu winno nastąpić w terminie 14 dni od dnia zakończenia wyjazdu określonej w zgodzie (§ 4 ust. 1 zarządzenia). **Oznacza to, że zwrot kosztów uczestnictwa w konferencji jest możliwy jedynie wówczas, gdy uczestnik uzyska zgodę odpowiedniego prorektora na swój wniosek złożony najpóźniej 14 dni przed wyjazdem i rozliczy koszt wyjazdu najpóźniej 14 dni po dniu powrotu. Pytający tych kryteriów najprawdopodobniej nie spełnia.**

IV. Wnioski

1. Pytający wraz ze skreśleniem go z listy doktorantów jest zobowiązany do oddania legitymacji.
2. Nie można uznać, aby opiekun naukowy miał prawny obowiązek sporządzenia opinii o postępie realizacji pracy doktorskiej przede wszystkim, gdy dokument ten nie jest związany z realizacją przez doktoranta obowiązków na jego uczelni. Oznacza to, że opiekun naukowy nie poniesie odpowiedzialności za niesporządzenie takiej opinii.
3. Akty prawa powszechnie obowiązującego nie wyodrębniają dokumentu, który wykazywałby liczbę punktów uzyskanych przez doktoranta w postępowaniu rekrutacyjnym – co najwyżej informacja taka pojawia się w uzasadnieniach decyzji administracyjnych

wydanych w sprawie przyjęcia na studia doktoranckie. Pytający może jednak spróbować złożyć wniosek o wydanie zaświadczenia w tym zakresie, przy czym musi on wykazać, że zaświadczenie to jest mu potrzebne do ochrony interesów prawnie chronionych (w tym przypadku, że informacja ta jest niezbędna do możliwości rzeczywistego ubiegania się o przyjęcie na studia doktoranckie na inne uczelnie), a uczelnia ma obowiązek wydać takie zaświadczenie tylko wówczas, gdy dokument zawierający takie dane został sporządzony i jest cały czas przechowywany.

4. Na X uzyskanie zwrotu kosztów uczestnictwa w konferencji przez doktoranta wymaga uzyskania zgody na uczestnictwo w konferencji od odpowiedniego prorektora na wniosek złożony najpóźniej 14 dni przed wyjazdem i rozliczenia kosztów najpóźniej 14 dni po dniu wskazanym w zgodzie jako dzień zakończenia wyjazdu. Pytający prawdopodobnie nie uzyskał takiej zgody, a zatem obecnie nie będzie mógł uzyskać zwrotu kosztów.

Zespół Prawny

Rzecznika Praw Doktoranta